

ОСНОВОПОЛОЖНИК ДОСЛІДЖЕННЯ
БАКТЕРІАЛЬНИХ ХВОРОБ РОСЛИН:
СЕРБІНОВ ІВАН ЛЬВОВИЧ

Укладач Кара Т.
С.

ЖИТТЄПИС ВЧЕНОГО

12/07/1872

Народився в Петрограді (за даними автобіографії).

1893–1892

Навчався у Петербурзькій історико-філологічній гімназії.

30/05/1898

Закінчив фізико-математичний факультет Петербурзького університету.

1/05/1899
–1902, 1906

Почав працювати на посаді хранителя ботанічного кабінету на фізико-математичному факультеті Петербурзького університету.

15/10/1900

Асистент кафедри ботаніки Військово-медичної академії.

1901

Працював у Петербурзькому жіночому медичному інституті.

17/09/1902–
23/03/1906

Ботанік-садовод Нікітського ботанічного саду.

Curriculum vitae

Иванов-Давыдов Иван Александрович Университете
магистра ботаники Ивана Львовича Сербинова,
и список его научных трудов.

Иванов-Давыдов Иван Александрович, уроженец Перемышльской губернии, родился в 1872 году, в Петрозаводске. Первоначальное образование получил в Историко-Филологическом институте по окончании которого поступил на Высшее Венское учебное Фридо-Математическое отделение Петрозаводского Университета, которое окончил в сентябре 1892. Предложил в Управление Петрозаводского Уездного Училища в июле 1899. Был назначен сверхштатным преподавателем Ботаники в Кадетском корпусе в августе 1899. В 1900 году был переведен на штатную должность ассистента по кафедре Ботаники в Императорскую Академию наук в 1902 году. Был назначен заместителем заведующего Императорского Ботанического сада. В этом Ботаническом саду преподавал в 1902-1905 годах на Высшем курсе Виленского университета и Виленской учительской семинарии Виленского университета и Генеральной семинарии в Вильне. В 1906 году перешел в Петрозаводск.

Curriculum vitae приват-доцента
Новороссийского университета
магистра ботаники Ивана
Львовича Сербинова и список
его научных трудов //
Державний архів Одеської
області. – Ф. 45. – Оп. 4. – Спр.
1614. – С. 56-58.

ЖИТТЄПИС ВЧЕНОГО

1906–1916

Приват-доцент кафедри ботаніки
Петербурзького університету.

05/05/1907

Захистив магістерську
дисертацію «Организация и
развитие некоторых грибов
Chytridinae Schroter».

01/04/1916
– 1917

Завідував відділом фітопатології
на Одеській станції виноробства та
паралельно викладав на Вищих
курсах з виноградарства та
виноробства.

1916–1918

Приват-доцент університету в
Одесі.

1918–1925

Професор двох кафедр:
загальної мікробіології та
фітопатології Одеського
сільськогосподарського
інституту.

1919–1920

Директор ботанічного саду
Одеського університету.

26/10/1925

Помер в Одесі.

Наукова та викладацька діяльність

Наукові інтереси:

- 01** Мікологія
- 02** Мікробіологія
- 03** Фітопатологія
- 04** Вивчення збудників захворювань промислових риб, мальків та ікри
- 05** Хвороби бджіл та медоносних рослин
- 06** Дослідження бактеріальних хвороб сільськогосподарських рослин

ОСНОВНІ ЛЕКЦІЙНІ КУРСИ

Сербінова І. Л.

Магістерська дисертація

И. Л. Сербиновъ.

Организація и развитіе нѣкоторыхъ грибовъ *Chytridineae* Schröter.

(Съ хромо-автограф. табл. I—VI).

Введеніе.

Вопросъ о филогенезѣ грибовъ есть одна изъ тѣхъ обширныхъ проблемъ, которыя постоянно и уже давно стремятся разрешить биологія.

Окончательное рѣшеніе этого вопроса возможно только въ будущемъ, но отнюдь не теперь, такъ какъ пока еще не известны въ совершенствѣ и должной одинаковой полнотѣ организаци и онтогенезъ прежде всего представителей нѣкоторыхъ весьма важныхъ и обширныхъ группъ грибовъ, затѣмъ и многихъ вообще другихъ низшихъ организмовъ, близкихъ по своей организаци и биологическимъ особенностямъ къ грибамъ. Весьма важна, конечно, для изученія филогенеза грибовъ и детальная разработка палеонтологическихъ формъ низшихъ организмовъ, гдѣ предстоитъ еще много работы.

Тѣмъ не менѣе, не смотря на недостаточность многихъ данныхъ для окончательнаго построенія естественной филогенетической системы грибовъ, микологія всегда стремилась и стремится теперь, по мѣрѣ изученія онтогенеза грибныхъ организмовъ и ихъ сравнительной морфологіи, дать наиболѣе вероятныя гипотезы взаимнаго сродства и происхожденія грибовъ. Гипотезы появляются, живутъ, старѣются, смѣняются новыми, болѣе современными, а вопросъ о филогенезѣ грибовъ двигается тѣмъ самымъ все впередъ и впередъ...

SCRIPTA BOTANICA

Horti Universitatis Imperialis Petropolitanae
edita cura

Prof. Chr. Gobl.

Fasciculus XXIV.

Cum 6 tabulis chromolithographicis.

БОТАНИЧЕСКІЯ ЗАПИСКИ,

ИЗДАВЛЕНЫ

при Ботаническомъ садѣ Императорскаго С.-Петербургскаго
Университета

проф. Ур. Гобля.

Выпускъ XXIV.

Съ 6 хромо-литографическими таблицами.

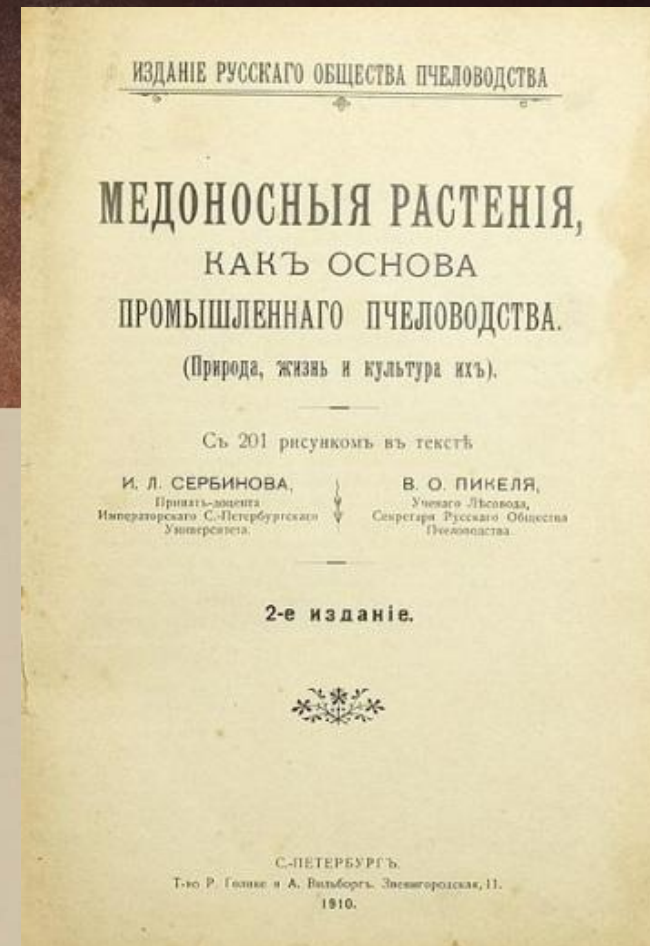
С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1907.

Сербинов И. Л. Организация и развитие некоторых грибов *Chytridineae* Schroter / И. Л. Сербинов // Ботан. зап., изд. при Ботан. саде Имп. С.-Петербур. ун-та. – 1907. – Вип. 24. – С. 1–147.

Сербинов И. Л. Медоносные растения как основа промышленного пчеловодства : (Природа, жизнь и культура их) / И. Л. Сербинов, В. О. Пикель. – 2-е изд. – СПб. : Рус. о-во пчеловодства, 1910. – XIV, 316, III с.

Перше видання російською мовою, присвячене медоносним рослинам. У книзі детально описано будову медоносних рослин, особливості їх розмноження, життєдіяльності, запилення за участю бджіл, а також поданий повний опис та класифікація.

Сербинов И. Л. Гнилец пчел и борьба с ним / И. Л. Сербинов. – Общедоступ. изд. – СПб. : С.-Петербур. губ. земство, 1910. – 23 с., 8 ил.

Сербинов И. Л. Медовое, плодвое и ягодное виноделие, как доходная отрасль пчеловодства / И. Л. Сербинов. – СПб. : Рус. о-во пчеловодства, 1913. – VI, 125 с.

У книзі розглянуто технологічні прийоми виготовлення вина із застосуванням меду. Наведено дореволюційні рецепти медових та ягідно-медових вин.

Сербинов И. Л. Болезни сельскохозяйственных растений / И. Л. Сербинов. – [Одесса] : Одес. отд. изд-ва Наркомзем Украины, 1922. – 116 с.
Шифр: 136/2147

Сербинов И. Л. Бактериальные и грибные болезни семян / И. Л. Сербинов. – [Одесса] : Одес. отд. изд-ва Наркомзем Украины, 1922. – 48 с.
Шифр: 147/1784

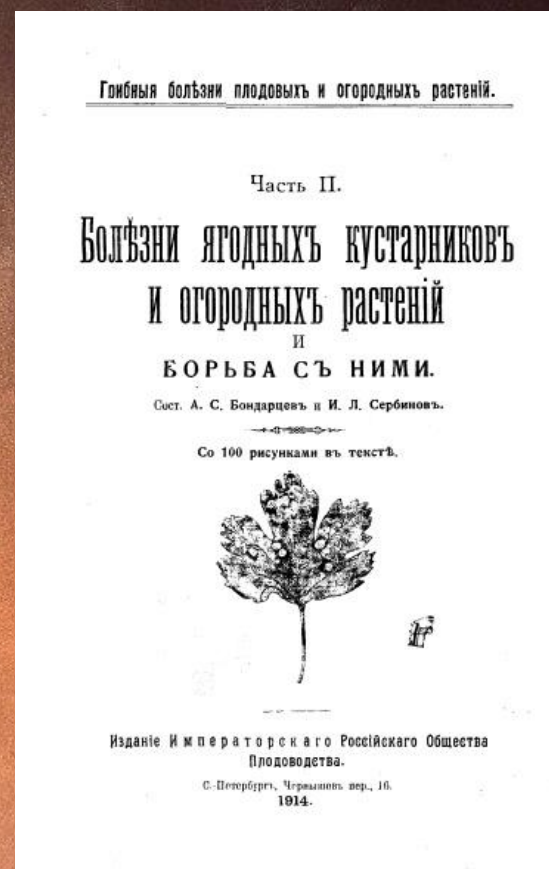
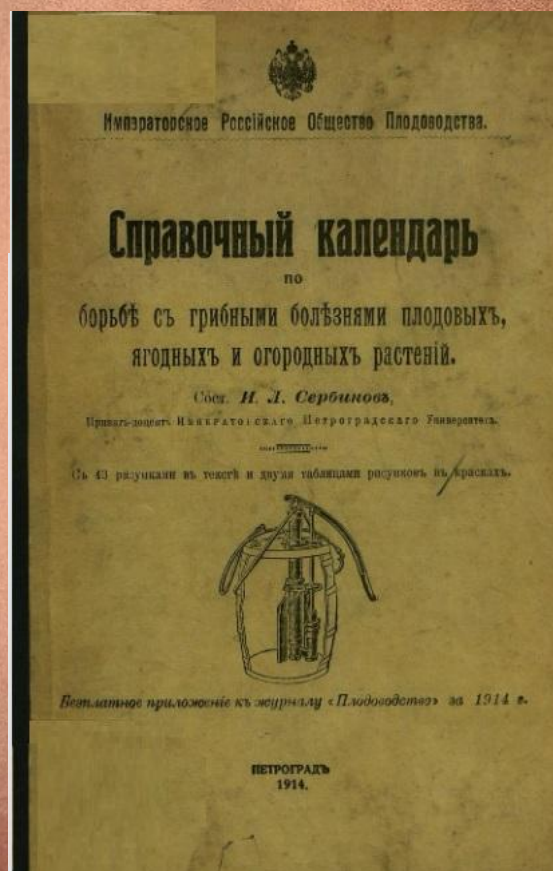
Цінні внески в науку:

- 01 Описав та вивчив бактеріоз картоплі, буряка; некроз та рак плодових дерев, гумоз сорго тощо.
- 02 Розробив методику вивчення бактеріозів рослин.
- 03 Відкрив нові види бактерій, які викликають хвороби рослин.
- 04 Розробив вчення про мішану інфекцію при бактеріозах.
- 05 Описав бактеріальні хвороби бджіл.
- 06 Вперше в Європі виявив постійний симбіоз гриба *Plasmopara viticola* та мікроби *Micrococcus acidovorum* на листках виноградної лози, уражених мілдью.

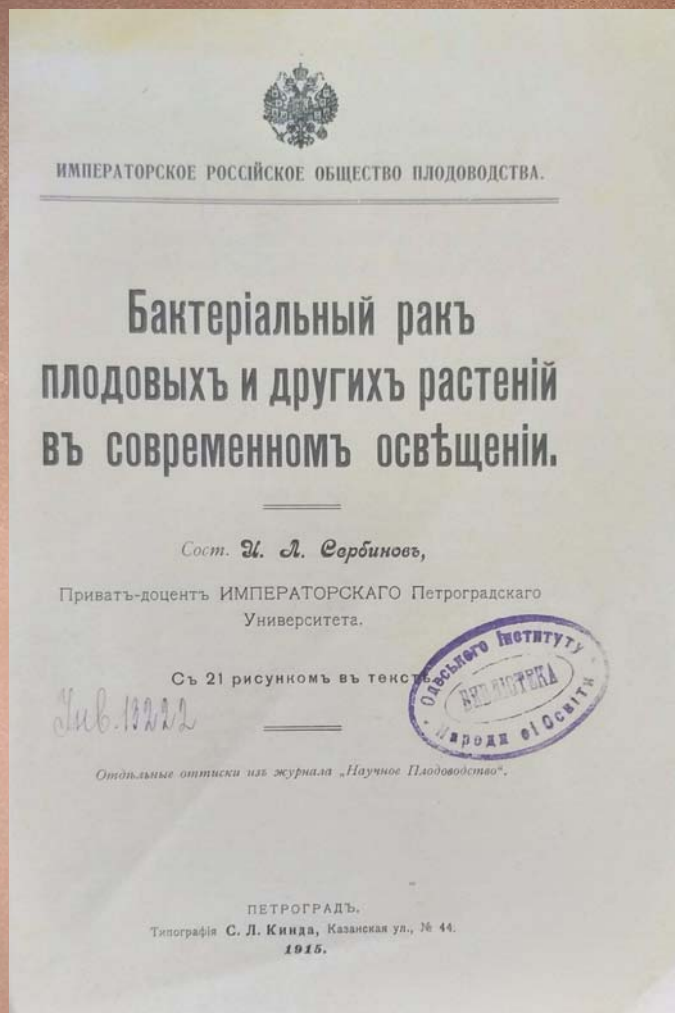

Упорядкування

Справочный календарь по борьбе с грибными болезнями плодовых, ягодных и огородных растений / Сост. И. Л. Сербинов. – Петроград : тип. Петрогр. градоначальства, 1914. – 88 с.

Болезни ягодных кустарников и огородных растений и борьба с ними / Сост. А. С. Бондарцев, И. Л. Сербинов. – СПб. : Имп. Рос. о-во пловодства, 1914. – 111 с. – (Грибные болезни плодовых и огородных растений ; Ч. 2).

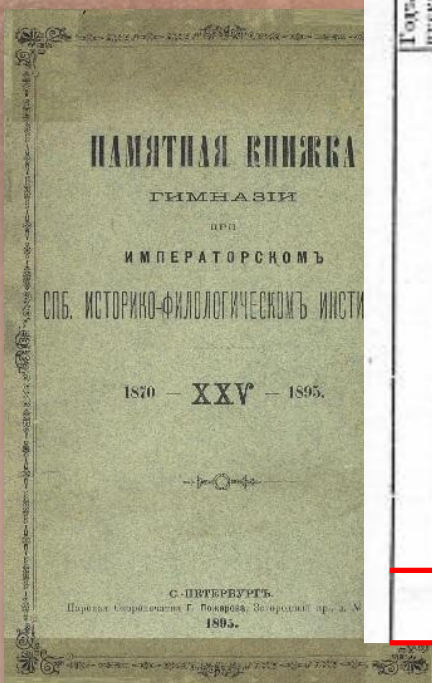

Бактериальный рак
плодовых и других
растений в современном
освещении / Сост. И. Л.
Сербинов. – Петроград : тип.
С. Л. Кинда, 1915. – 32 с.
Шифр: 136/1082

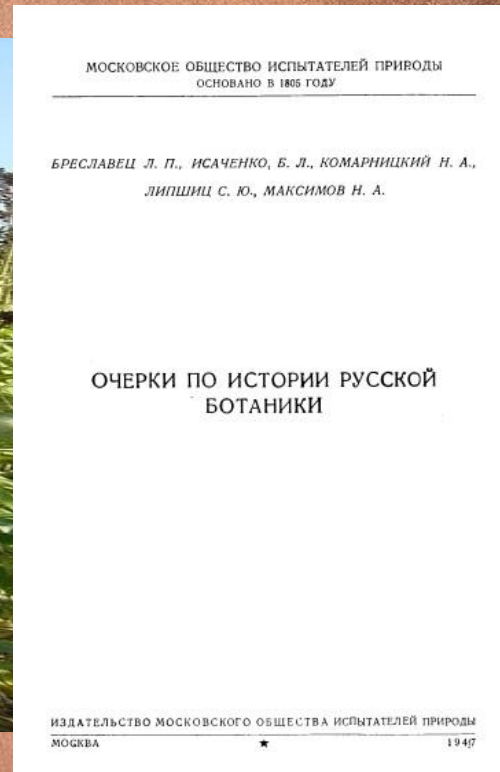
Література про науковця

Годъ и № поступления и число оконч. курсъ.	ФАМИЛИИ И ИМЕНА.	Время рожденія (годъ, мѣсяцъ и число).			Поступл. въ Гимназію.			Медал.	Свѣдѣнія о томъ, куда поступили окончившіе курсъ, и о дальнейшей судьбѣ ихъ.
		Годъ	Мѣсяцъ	Число	Время (годъ и полугод.)	Классъ			
	Красновольскій Борисъ	71	V	1	81	II	0	Слб. Унив. Ист.-Фил. фак. Въ слѣдующемъ году оставилъ Унив-ть и въ настоящее время готовится въ питомцу для поступления въ Академію Художествъ.	
	Ломанъ Михаилъ	72	XI	26	81	II	0	Слб. Унив. Физ.-Мат. фак. Въ настоящее время находится на военной службѣ въ Туркестанѣ.	
	Михельсъ Викторъ	74	X	25	83	II	0	Московские пѣх. Юнкерское училище. Въ 84 г. произведенъ въ подпоручики съ зачисленіемъ въ 85-й пѣхотн. Выборгскій Инфантер. Германскаго Королл Прусскаго Вильгельма II полка.	
	Плаутинъ Михаилъ	73	VIII	16	87	II	IV	Слб. Унив. Ист.-Фил. фак. (шляхъ изъ III курсъ истор. отд.)	
	Половцовъ Петръ	74	V	30	90	II	VII	Горный Инст. (шляхъ изъ II курсъ).	
	Претро Иевозитъ	71	XII	31	88	II	V	Акад. Художествъ.	
	Пріемскій Александръ	70	VI	18	89	II	VI	Свѣдѣній не имѣетъ.	
	Сербиновъ Павелъ	72	VII	12	83	II	I	Слб. Унив. Физ.-Мат. фак. (шляхъ изъ II курсъ естеств. отд.)	

Памятная книжка гимназии при Императорском СПб. историко-философском институте 1870–1895. – СПб., 1895. – С. 62–63.

[Про Сербинова І. Л.] // Очерки по истории русской ботаники / Л. П. Бреславец, Б. Л. Исаченко, Н. А. Комарницкий [и др.]. – М., 1947. – С. 158 –159, 166.

Сербинов Иван Львович // Биологи : биограф. справ. / Т. П. Бабий, Л. Л. Коханова, Г. Г. Костюк [и др.]. – Киев, 1984. – С. 565–566. Шифр: 57/Б63

Сербінов Іван Львович // Вчені вузів Одеси : біобібліогр. довід. – Одеса, 2004. – Вип. 1 : Природ. науки, 1865–1945, ч. 5 : Біологи / упоряд.: Л. О. Кольченко, Т. В. Тющенко. – С. 157–160. Шифр: 57/2428

Васильєва Т. В. Сербінов Іван Львович / Т. В. Васильєва, С. Г. Коваленко // Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. слов. – Вид. 2-е, допов. / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2005. – Т. 4 : Р–Я. – С. 79–81. Шифр: 15/12046

СЕРБІНОВ
Іван Львович

12 лип. (5 листоп.) 1872 – 26 жовт. 1925

Міколог, мікробіолог, фітопатолог. Учень А.Н.Бекетова, Х.Я.Гобі, М.С.Вороніна, В.К.Варліха.

Народився у Миколаєві. Закінчив Петербурзьку історико-філологічну гімназію. Вищу освіту здобув на природничому відділенні фізико-математичного ф-ту Петербурзького ун-ту. Через рік після закінчення навчання (1899) почав працювати в ботанічному кабінеті ун-ту. 1890 р. заступником став асистентом каф. ботаніки Військової академії, а наступного року – асистентом каф. ботанічного медичного ін-ту. 1902 р. переїхав до Криму, де працював у Нікітському ботанічному саду ботаніком; читав лекції з виноградарства, хвороб виноградної культури лікарських рослин у школі садівництва і на курсах виноградарства та виноробства. Завідував таємною дільницею з культури американських лоз і інших рослин. Після повернення до Петербурга (1906) очолював посаду хранителя ботанічного кабінету в університеті і почав читати курс фітопатології. Наступного року захистив дисертацію «Організація і розвиток деяких Chytridinae Schröter». У 1909 р. був у відрядженні в Берліні (Німеччина), працював у мікологічній лабораторії Г.А.Клебса. 1913 р. став співробітником відділу фітопатології Головного ботанічного саду в Петербурзі. Брав участь у створенні нового вищого навчального закладу в Одесі – Одеського університету. Займався викладанням агрономів та сільськогосподарських курсів, там він читав курс мікробіології та заразних хвороб рослин і організував мікробіологічну лабораторію та музей. Водночас працював в лабораторії Т-ва бджільництва. 1915 р. брав участь в експедиції проф. Д.К.Заболотного до Уралу для вивчення рослин.

СЕРБІНОВ
Іван Львович

Ботанік, мікробіолог, фітопатолог, міколог

І. І. Сербінов народився 12 червня 1872 року в Миколаєві. Закінчив Петербурзький університет. Його вчителями були А. М. Бекетов та Х. Я. Гобі.

79

Серія
біобібліографічних
довідників

Заснована
1994 року

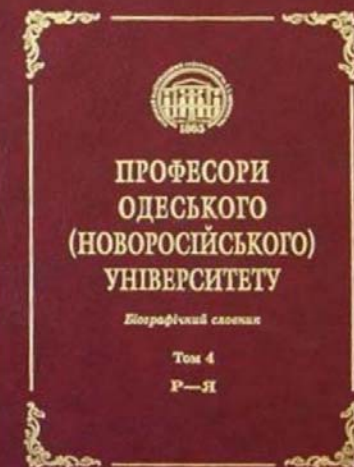
ВЧЕНІ ВУЗІВ
ОДЕСИ

Випуск 1

Природничі науки
1865–1945 рр.

Частина 5
Біологи

Одеса
2004

[Про Сербінова І. Л.] // Історія Одеського університету за 100 років / ОДУ ім. І. І. Мечникова ; відп. ред. О. І. Юрженко. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 1968. – С. 161. Шифр: 15-е/1218

В агрономічній лабораторії університету в 1916—1918 рр. приват-доцент І. Д. Сербінов (учень видатних ботаніків А. М. Бекетова, М. С. Вороніна, В. К. Вардиха) читав курс фітопатології і вів практичні заняття з мікрології. Він розвивав дуже цінні наукові дослідження в галузі систематики бактерій і актиноміцетів, мікології, бактеріальних хвороб рослин. Ряд робіт опубліковані в період його діяльності в університеті. Багато видів фітопатогенних бактерій відкриті Сербіновим і названі його іменем. Праці видатного міколога і мікробіолога не втратили свого наукового значення і сьогодні.

З 1916 року на кафедрі ботаніки ІНУ працював приват-доцент І. Л. Сербінов, випускник Імператорського Санкт-Петербурзького університету (1897), магістр ботаніки з 1907 року. Він викладав курс загальної мікробіології, низку спеціальних курсів (хвороби риб, сільськогосподарських тварин і рослин). В університеті Одеси працював до літа 1920 року, з 1918 року — паралельно за сумісництвом в сільськогосподарському інституті⁵⁷⁷. Як завідувач відділу фітопатології виноробної станції біля Сухого лиману, зробив великий вклад у розвиток фітопатології, мікології та сільськогосподарської мікробіології⁵⁷⁸. Саме він перший почав вивчати бактеріальні хвороби рослинних організмів⁵⁷⁹. Особливо детально він вивчав симбіоз різних грибів з мікроорганізмами у листі винограду⁵⁸⁰. З 1910 року Сербінов, також першим в Російській імперії, почав глибоке вивчення біологічних особливостей різноманітних збудників хвороб бджіл. Був автором декількох підручників з мікробіології: «Загальна мікробіологія» (1916), «Сільськогосподарська мікробіологія» (1922) та ін. У період Громадянської війни

**ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА:**
історія та сучасність
(1865–2015)

[Про Сербінова І. Л.] // Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія та сучасність (1865–2015) / ОНУ ім. І. І. Мечникова ; голов. ред. І. М. Коваль. – Одеса : Одес. нац. ун-т, 2015. – С. 168–169. Шифр: 15/11749

Мікробіологія в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (1865–2013) / В. О. Іваниця, Н. Г. Юргелайтіс, Т. В. Бурлака [та ін.] // Вісн. Одес. нац. ун-та. Серія: Біологія. – 2013. – Т. 18, вип. 3. – С. 67–81. Шифр: 217/1373

УДК 579:378.4(477.74)''1865/2013''

В. О. Іваниця, д.б.н., завідувач кафедри
Н. Г. Юргелайтіс, нач. Редакційно-видавничого відділу ОНУ
Т. В. Бурлака, наук. співр. ННБЦ ОНУ
Т. В. Гудзенко, к.б.н., доцент
Г. В. Ямборко, к.т.н., доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра мікробіології, вірусології та біотехнології
вул. Дворянська, 2, Одеса, 65082, Україна, e-mail: v_ivanit@ukr.net

МІКРОБІОЛОГІЯ В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА (1865–2013)

Метою статті є висвітлення багатой історії мікробіологічних досліджень та 80-літньої історії кафедри мікробіології, вірусології та біотехнології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. На багатому фактичному матеріалі показано становлення мікробіології в університеті, біля витоків якої стояли видатні вчені – професор Л.С. Ценковський, лауреат Нобелівської премії І.І. Мечников, академік Д.К. Заболотний та інші. Висвітлено участь викладачів та наукових співробітників кафедри у підготовці фахівців мікробіологів, вірусологів, біотехнологів та проведенні наукових досліджень.

Ключові слова: мікробіологія, вірусологія, біотехнологія, історія науки.

На кафедрі мікробіології, вірусології та біотехнології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова з давніх часів підтримується добра традиція – звернення до історії мікробіології в Одеському національному університеті, до біографії вчених та педагогів, які працювали в мікробіологічних лабораторіях і на кафедрі.

Автори, що підготували цей матеріал, поставили за мету привернути увагу до історичної спадщини і дати оглядову панораму сучасних напрямків науково-дослідних робіт на кафедрі та передати цю інформацію наступним поколінням викладачів, науковців, аспірантів та студентів кафедри мікробіології, вірусології та біотехнології з впевненістю, що вони продовжать справу розвитку мікробіологічної науки та підготовки кадрів мікробіологів, вірусологів та біотехнологів в нашому університеті.

Людські долі в науці мають непросту історію... і за невизначеними науковими проблемами постають живі обличчя тих, хто жив і творив багато років тому.

Діяльність основоположника вітчизняної науки про бактеріальні хвороби рослин І.Л. Сербінова (1872–1925)

На основі архівних джерел викладено уточнені та нові відомості про життя і діяльність основоположника вітчизняної науки про бактеріальні хвороби рослин професора І.Л.Сербінова.

Діяльність І.Л. Сербінова, відзначена винятковою багатосторонністю, залишила помітний слід в науці. Йому належать праці з мікології, мікробіології, фітопатології; він займався фізіологією грибів, вивченням бактеріальних хвороб бджіл, досліджував збудників захворювань промислових риб, мальків та ікри, грибкових захворювань рослин. Але найбільш відомі його піонерські роботи в галузі бактеріозів рослин. Пріоритет І.Л. Сербінова у цій галузі науки визнаний як його сучасниками — А.А. Ячевським, М.С. Вороніним, О.С. Бондарцевим,

так і послідовниками — М.В. Горленком, К.Г. Бельтюковою та ін.

Проте історики науки і досі не віддали належне цьому досліднику. Одна з причин такої не уваги може полягати в обмеженості фактичних матеріалів, необхідних для створення його творчої біографії. У науковій літературі, окрім досить коротких згадок про вченого у працях фітопатологів та мікробіологів, вдалося знайти лише один некролог [1] та одну статтю [2], присвячені його пам'яті. Доповненням до існуючого фактажу став розширений пошук в архівах Росії та України, завдяки якому не тільки були заповнені "білі плями", що існували у життєписі І.Л. Сербінова, а й виявився рід помилок або неточностей в опублікованих про нього матеріалах (нові відомості та уточнення надалі в тексті виділятимуться курсивом). Особливо яскраво зроблені уточнення проявилися в ході розслідування його просування по службі.

Корекції підлягали деталі вже найпершого етапу його життя: дата та місце народження. За даними небагатьох статей та біографічного словника "Біологи" [3] Іван Львович Сербінов народився 12 червня 1872 р. у Миколаєві. Але у життєписі, написаному вченим власноручно, зазначено, що дата його народження — 12 липня, а місце народження — *Петербур* [4, арк. 56]. Тут же вперше згадується про його

Гамалія В. М. Діяльність основоположника вітчизняної науки про бактеріальні хвороби рослин І. Л. Сербінова (1872–1925) / В. М. Гамалія // Наука та наукознавство. – 2009. – № 1. – С. 179–188. Шифр: 15-ж/574